

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025-2026

Anul de studiu III / Semestrul II

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
1.2. Facultatea	Istorie, Litere și Științe ale Educației
1.3. Departamentul	Istorie, Arheologie și Patrimoniu
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii/calificarea*	ARHEOLOGIE/Arheolog (COR 263206), istoric (COR 263302), promotor local (COR 263220) Cod calificare conform ESCO: 2633 – Philosophers, historians and political scientists; 2422 – Political advisers/ Acces în ciclul de masterat

* conform Planului de învățământ

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Arheologia epocii migrațiilor și a Evului Mediu			2.2. Cod disciplină		A.3208A				
2.3. Titularul activității de curs				Prof. univ. dr. Cristian Ioan Popa							
2.4. Titularul activității de seminar / laborator											
2.5. Anul de studiu		III	2.6. Semestrul		II	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)		E	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)		Op

3. Timpul total estimat

3.1. Numar ore pe saptamana	3	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/laborator	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	36	din care: 3.5. curs	12	3.6. seminar/laborator	24
Distribuția fondului de timp					ore
a. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
b. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					9
c. Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					10
d. Tutoriat					
e. Examinări					
f. Alte activități universitare (vizite de studiu, consultații proiecte, etc.)					

3.7 Total ore studiu individual (a+b+c)	39
3.8 Total ore activități universitare (d+e+f+3.4)	36
3.9 Total ore pe semestru (3.7+3.8)	75
3.10 Numărul de credite**	3

* 1 credit = 25 ore

**Se recomandă ca 3.7 să fie mai mare sau egal cu 3.8

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	-dacă este cazul, se vor trece disciplinele studiate anterior de către student și care furnizează competențele necesare studentului pentru un parcurs optim al disciplinei pentru care se elaborează fișa. -promovarea sau nepromovarea acestor discipline nu poate fi o condiție de acces a studentului la disciplina prezentă.
4.2. de competențe	-se vor trece competențe anterioare (furnizate de disciplinele specificate la 4.1.) necesare studentului pentru un parcurs optim al disciplinei pentru care se elaborează fișa. -cele specificate la punctele 4.1. și 4.2. pot constitui baza unei evaluări inițiale cu caracter formativ dată studenților la primele întâlniri pentru a se evalua nivelul de pregătire cu care aceștia vin în întâmpinarea disciplinei în scopul adaptării demersului didactic. -în cazul în care se folosește evaluarea inițială, aceasta nu poate constitui pondere din nota finală a disciplinei. -în cazul în care se organizează evaluarea inițială, demersurile aferente trebuie prevăzute adecvat în secțiunile 8 și 10.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală dotată cu videoproiector sau tablă inteligentă
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	Sală dotată cu videoproiector sau tablă inteligentă

6. Competențe specifice acumulate

Competențe/rezultate ale învățării specifice programului de studii –	C2 Utilizarea cunoștințelor de bază pentru explicarea și interpretarea unor variate tipuri de concepte, situații, procese, proiecte etc. asociate domeniului Istorie; stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din izvoare și din afara izvoarelor
Competențe transversale	

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cunoașterea principalelor trăsături ale Evului Mediu. Integrarea acestei lumi în contextul antichității târzii și începutului Evului Mediu european.
7.2 Obiectivele specifice	Formarea unor deprinderi de analiză și interpretare a datelor istorice.

8. Conținuturi*

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Curs introductiv.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
2. „Continuitate”, „identități etnice”, „Migrații”, „Antichitate Târzie”, „Ev Mediu Timpuriu”: concepte, teorii, orientări metodologice și rolul arheologiei.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
3. Moștenirea romană în fosta provincie Dacia.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
4. Spațiul intracarpatic al României sub controlul Regatului Gepid (secolul V târziu – 568). Structurarea noului factor de putere, așezări și necropole (I).	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
5. Cei mai vechi slavi pe teritoriul României de astăzi (a doua jumătate a sec. al VI-lea – sec. VII).	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
6. Medii arheologice în regiunile intracarpatică ale României: bulgarii în Transilvania, apariția maghiarilor timpurii și ultimele migrații târzii (pecenegi, cumani și alte populații).	Expunerea, conversația, explicația	2 ore

Bibliografie:

Bârză L., Brezeanu S., *Originea și continuitatea românilor. Arheologie și tradiție istorică*, Editura Enciclopedică, București, 1991.

Bóna, I., *The dawn of the Dark Ages: the Gepids and the Lombards in the Carpathian Basin*, Corvina Press, Budapest, 1976.

Comșa M., *Cultura materială veche românească (Așezările din secolele VIII–X de la Bucov–Ploiești)*, Editura Academiei R.S.R., București, 1978.

Curta, Fl., „Considerații privind conceptul de caracter etnic (etnicitate) în arheologia contemporană”. *Arheologia Medievală* 4, 2002, p. 5–25.

Curta Fl., *Apariția slavilor. Istorie și arheologie la Dunărea de Jos*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2006.

Curta, Fl., *Eastern Europe in the Middle Ages (500–1300)*, vol. 1–2, Brill, Leiden – Boston, 2019.

Daim, F., „Avars and Avar archaeology. An introduction.” In: H.-W. Goetz, J. Jarnut, and W. Pohl (eds.), *Regna and Gentes. The Relationship between Late Antique and Early Medieval Peoples and Kingdoms in the Transformation of the Roman World*, Leiden – Boston, 2003, p. 463–570.

Halsall, G., „Ethnicity and early medieval cemeteries.” *Arqueología y Territorio Medieval* 18, 2011, p. 15–27.

Harhoiu, R., „Quellenlage und Forschungsstand der Frühgeschichte Siebenbürgens im 6–7 Jahrhundert”. *Dacia N.S.* 43–45, 1999–2001, p. 97–158.

Harhoiu, R., *Huni și goți hunici la Dunărea de Jos*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020.

Herold, H., „Insight into the chronology and economy of the Avar Khaganate and the post-Avar Period: pottery production and use in the Carpathian Basin from the late 6th to the 10th century AD.” *Acta Archaeologica Carpathica* 49, 2014, p. 207–229.

Horedt, K., *Siebenbürgen im Frühmittelalter*, Antiquitas. R. 3/Ser. 4, Dr. Rudolf Habelt GmbH, Bonn, 1986.

Lăzărescu, Vl.-A., „Arheologia funerară. Schiță de abordare teoretică”. *Arheologia Medievală* 7, 2008, p. 55–77.

Opreanu, C. H., *Transilvania la sfârșitul antichității și în perioada migrațiilor. Schiță de istorie culturală*, Editura Nereamia Napocae, Cluj-Napoca, 2003.

Paliga, S., Teodor, E. S., *Lingvistica și arheologia slavilor timpurii. O altă vedere de la Dunărea de Jos*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2009.

Pohl, W., *The Avars. A Steppe Empire in Central Europe, 567–822*, Cornell University Press, Ithaca – London, 2018.

Renfrew C., Bahn, P. (eds.), *Archaeology. The Key Concepts*, Routledge, London – New York, 2005.

Stanciu, I., „Slavii timpurii în cercetarea arheologică românească”. *Ephemeris Napocensis* 11, 2001, p. 105–143.

Stanciu, I., „Populațiile migratoare pe teritoriul Daciei. Hunii, gepizii, avarii timpurii”. In: *Istoria românilor. II. Daco-romani, romanici, alogeni*, ediția a II-a (coord. D. Protase și Al. Suceveanu), Editura Enciclopedică, București, 2010, p. 818–895.

Stanciu, I., *Locuirea teritoriului nord-vestic al României între antichitatea târzie și perioada de început a epocii medievale timpurii (mijlocul sec. V – sec. VII timpuriu)*, Editura Academia Română Centrul de Studii Transilvane – Mega, Cluj-Napoca 2011.

Teodor D. Gh., *Teritoriul est-carpatic în veacurile V–XI e.n. Contribuții arheologice și istorice la problema formării poporului roman*, Editura Junimea, Iași, 1978.

Țiplic, I. M., „Necropolele de tip Mediaș din Transilvania”. Acta Musei Napocensis 39–40/2, 2005, p. 9–24.

Țiplic, I. M., *Transylvania in the Early Middle Ages (7th–13th Century)*, Editura Arbeitskreis für siebenbürgische Landeskunde – Altip, Heidelberg – Alba Iulia, 2006.

Vida, T., *Die awarenzeitliche Keramik I. (6.–7. Jh.)*, Balassi Kiadó, Berlin – Budapest, 1999.

8.2. Seminar-laborator		
1. Moștenirea romană în fosta provincie Dacia.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
2. Spațiul intracarpatic al României sub controlul Regatul Gepid (secolul V târziu – 568). Artefacte și cronologie (II).	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
3. Slavii timpurii în regiunile intracarpaticale ale României. Așezări și locuințe, practici funerare, artefacte și cronologie.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
4. Rit și ritual funerar la populațiile germanice.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
5. Rit și ritual funerar la slavi.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
6. Arhitectura domestică la finele mileniului I.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
7. Olăria medievală timpurie (sec. VII–X) în regiunile carpato-dunărene. Morfologie și tehnologie, distribuție și consum, cronologie.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
8. Practici funerare în regiunile intracarpaticale ale României (sec. VII–X).	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
9. Arhitectura religioasă (sec. X–XIII).	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
10. Colonizarea sașilor.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
11. Arhitectura militară medievală.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore
12. Cultură materială medievală.	Expunerea, conversația, explicația	2 ore

Bibliografie:

Bârză L., Brezeanu S., *Originea și continuitatea românilor. Arheologie și tradiție istorică*, Editura Enciclopedică, București, 1991.

Bóna, I., *The dawn of the Dark Ages: the Gepids and the Lombards in the Carpathian Basin*, Corvina Press, Budapest, 1976.

Comșa M., *Cultura materială veche românească (Așezările din secolele VIII–X de la Bucov–Ploiești)*, Editura Academiei R.S.R., bucurești, 1978.

Curta, Fl., „Considerații privind conceptul de caracter etnic (etnicitate) în arheologia contemporană”. *Arheologia Medievală* 4, 2002, p. 5–25.

Curta Fl., *Apariția slavilor. Istorie și arheologie la Dunărea de Jos*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2006.

Curta, Fl., *Eastern Europe in the Middle Ages (500–1300)*, vol. 1–2, Brill, Leiden – Boston, 2019.

Daim, F., „Avars and Avar archaeology. An introduction.” In: H.-W. Goetz, J. Jarnut, and W. Pohl (eds.), *Regna and Gentes. The Relationship between Late Antique and Early Medieval Peoples and Kingdoms in the Transformation of the Roman World*, Leiden – Boston, 2003, p. 463–570.

Halsall, G., „Ethnicity and early medieval cemeteries.” *Arqueología y Territorio Medieval* 18, 2011, p. 15–27.

Harhoiu, R., „Quellenlage und Forschungsstand der Frühgeschichte Siebenbürgens im 6–7 Jahrhundert”. *Dacia N.S.* 43–45, 1999–2001, p. 97–158.

Harhoiu, R., *Huni și goți hunici la Dunărea de Jos*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020.

Herold, H., „Insight into the chronology and economy of the Avar Khaganate and the post-Avar Period: pottery production and use in the Carpathian Basin from the late 6th to the 10th century AD.” *Acta Archaeologica Carpathica* 49, 2014, p. 207–229.

Horedt, K., *Siebenbürgen im Frühmittelalter*, Antiquitas. R. 3/Ser. 4, Dr. Rudolf Habelt GmbH, Bonn, 1986.

Lăzărescu, Vl.-A., „Arheologia funerară. Schiță de abordare teoretică”. *Arheologia Medievală* 7, 2008, p. 55–77.

Opreanu, C. H., *Transilvania la sfârșitul antichității și în perioada migrațiilor. Schiță de istorie culturală*, Editura Nereamia Napocae, Cluj-Napoca, 2003.

Paliga, S., Teodor, E. S., *Lingvistica și arheologia slavilor timpurii. O altă vedere de la Dunărea de Jos*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2009.

Pohl, W., *The Avars. A Steppe Empire in Central Europe, 567–822*, Cornell University Press, Ithaca – London, 2018.

Popa, R., *La începuturile Evului Mediu românesc. Țara Hațegului*. București: Științifică și Enciclopedică, 1988.

Renfrew C., Bahn, P. (eds.), *Archaeology. The Key Concepts*, Routledge, London – New York, 2005.

Rusu, A. A., *Investigări ale culturii materiale medievale din Transilvania*. Cluj-Napoca: Mega, 2008.

Stanciu, I., „Slavii timpurii în cercetarea arheologică românească”. *Ephemeris Napocensis* 11, 2001, p. 105–143.

Stanciu, I., „Populațiile migratoare pe teritoriul Daciei. Hunii, gepizii, avarii timpurii”. In : *Istoria românilor. II. Daco-romani, romanici, alogeni*, ediția a II-a (coord. D. Protase și Al. Suceveanu), Editura Enciclopedică, București, 2010, p. 818–895.

Stanciu, I., *Locuirea teritoriului nord-vestic al României între antichitatea târzie și perioada de început a epocii medievale timpurii (mijlocul sec. V – sec. VII timpuriu)*, Editura Academia Română Centrul de Studii Transilvane – Mega, Cluj-Napoca 2011.

Teodor D. Gh., *Teritoriul est-carpatic în veacurile V – XI e.n. Contribuții arheologice și istorice la problema formării poporului roman*, Editura Junimea, Iași, 1978.

Țiplic, I. M., „Necropolele de tip Mediaș din Transilvania”. Acta Musei Napocensis 39–40/2, 2005, p. 9–24.

Țiplic, I. M., *Transylvania in the Early Middle Ages (7th–13th Century)*, Editura Arbeitskreis für siebenbürgische Landeskunde – Altip, Heidelberg – Alba Iulia, 2006.

Vida. T., Die awarenzeitliche Keramik I. (6.–7. Jh.), Balassi Kiadó, Berlin – Budapest, 1999.

** temele de curs și seminar/laborator trebuie să acopere în întregime obiectivele specifice formulate la secțiunea 7.2.*

** temele abordate la curs și cele de la seminar pot fi proiectate atât în relație de complementaritate, cât și/sau în relație de aprofundare a tematicii.*

** este recomandabil ca elaborarea fișei disciplinei să fie făcută în echipă de către titularul de curs și cel de seminar/laborator, eventual de către toți titularii aceleiași discipline, acolo unde mai multe persoane predau aceeași disciplină.*

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile disciplinei se armonizează cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, printr-o pregătire de specialitate a studentului în problemele Evului Mediu.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Examen	Examinare orală	70%
10.5 Seminar/laborator	Examen	Examinare orală	30%

10.6 Standard minim de performanță: pentru promovarea disciplinei este necesară obținerea notei 5.

Demonstrarea competențelor în: cunoașterea Evului Mediu. Însușirea principalelor caracteristici care au definit civilizația Evului Mediu.

Data completării
28.09.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament
01.10.2025

Semnătura directorului de departament